

*Курепін В. М., к. е. н.
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

РЕГІОНАЛЬНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Життєвонеобхідним для існування людини, її нинішнього й прийдешніх поколінь є збереження навколишнього середовища та його складових. Одним із основних напрямів державної політики національної безпеки України є забезпечення екологічної безпеки [1]. Вона спрямована на вирішення існуючих екологічних проблем, що призводять до негативних екологічних, соціальних та економічних наслідків.

Однією з основних екологічних проблем України з потенційно серйозними загрозами для її економіки пов'язано з проблеми водних ресурсів. Водні ресурси на території України є національним надбанням українського народу [2], однією з природних основ його економічного розвитку і соціального добробуту. Водні ресурси забезпечують існування людей, тваринного й рослинного світу і є обмеженими та уразливими природними об'єктами.

Україна належить до однієї з найменш водозабезпечених країн Європи, крім того ресурси поверхневих вод розподілені по території країни дуже нерівномірно. Природний дефіцит водних ресурсів, а також їх нерівномірний розподіл по території; виснаження водних ресурсів внаслідок великого обсягу водозабору для господарських потреб; значний обсяг забруднюючих речовин, що надходять у річки; уповільнення водообміну і, як наслідок, погіршення якості води і деградації русел є серед основними водними проблеми більшості регіонів України.

Південні регіони України є найменш забезпеченими ресурсами поверхневих вод [3], це Одеська, Запорізька і Миколаївська області. До того ж, основним чинником антропогенного навантаження на поверхневі водні ресурси цих регіонів є значні обсяги як споживання води в економічній діяльності, так і скидів забруднених вод. Південний регіон займає перше місце в Україні щодо об'ємів забору води з природних об'єктів. Найбільше води з природних водних об'єктів забирають Херсонська, Миколаївська області [4]. Водокористування здійснюється нерационально і збільшуються непродуктивні витрати води, об'єм придатних до використання водних ресурсів внаслідок забруднення і виснаження зменшується.

Причиною найменшого забезпечення поверхневими водами таких областей, як Херсонська та Миколаївська області є втрата води при її транспортуванні (втрата води від місця забору до місця споживання). Щорічно Україна втрачає при транспортуванні мільйони кубометрів води.

Найвищий показник втрати води при транспортуванні у Південному регіоні: Херсонська та Миколаївська області.

Значна частина водних об'єктів України характеризується високим ступенем забруднення і низькою якістю води [5]. Скид забруднюючих речовин підприємств промисловості та комунального господарства, а також стоки з сільськогосподарських територій і територій, зайнятих сміттєзвалищами мають значний негативний вплив на водні об'єкти.

Частка забруднених у загальній кількості скинутих вод у водні об'єкти в середньому по Україні досягає 20,3%. Найбільший відсоток забруднених вод у загальній кількості скинутих вод у водні об'єкти спостерігається у Південних регіонах України, а Одеська, Херсонська і Миколаївська області мають показник забруднення вод більший ніж середній показник по Україні та досягає майже 30%.

Одним з найважливіших об'єктів надр є підземні води. Вони мають стратегічне значення як єдине надійне джерело водопостачання населення [6], особливо в періоди надзвичайних ситуацій, у тому числі і воєнного характеру. Про це показує ситуація у м. Миколаїв [7], коли джерело водопостачання було варварські знищено бомбовими ударами агресора. Мешканці міста були позбавлені питної води, яка транспортувалася з річки Дніпр. Підземні води оказались єдиним джерелом водопостачання населення. Тому, однією з основних задач сучасної гідрогеології є їх раціональна експлуатація, охорона від забруднення та виснаження, а також запобігання катастрофічним екологічним наслідкам взаємодії підземних вод з навколишнім природним середовищем.

Із загальної кількості підземних вод, що видобувається, переважна частина використовується на господарсько-питне водопостачання, 10,3%. на виробничо-технічні потреби, 10,2% на сільськогосподарські потреби. Майже всі регіони в Україні використовують переважну частину підземних вод на господарсько-питне водопостачання. Херсонська та Миколаївська області займають перше місце по використанню підземних вод на зрошення – 10%.

На сьогодні спостерігається формування стійких осередків забруднення підземних вод, які пов'язані з міськими концентраціями промисловості й населення, а також із місцями використання мінеральних та органічних добрив і пестицидів. Головні чинники забруднення підземних вод у Південних регіонах України є: комунальні стоки, стоки тваринницьких комплексів, мінеральні добрива, продукти сільгоспхімії, нафтопродукти.

Діюча Стратегія національної державної екополітики полягає у стабілізації й поліпшенні стану навколишнього природного середовища України, впровадження екобалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем. Гарантування екобезпечного природного середовища для життя і здоров'я населення необхідно:

- підвищити рівень суспільної екологічної свідомості шляхом «впровадження програми підтримки проєктів громадських екологічних організацій»;
- поліпшити екологічну ситуацію та підвищити рівень екологічної безпеки;
- запровадити інтегроване управління водними ресурсами за басейновим принципом;
- реконструкція існуючих та будівництво нових міських очисних споруд із метою зниження рівня забруднення вод, скиду недостатньо очищених стічних вод;
- запобігання порушенням санітарно-гігієнічних вимог до якості поверхневих вод у місцях інтенсивного водокористування населення, до якості води, що використовується для потреб питного водопостачання та приготування їжі сільським населенням;
- удосконалення регіональної екологічної політики: розроблення та виконання середньострокових регіональних планів дій із охорони навколишнього природного середовища [8] як основного інструменту реалізації національної екополітики на регіональному рівні.

Отже, проблеми водних ресурсів необхідно розв'язувати шляхом гармонізації українського законодавства з міжнародними нормами та удосконалення нормативно-правової бази щодо забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку водного господарства. Необхідно впроваджувати ефективний, обґрунтований та збалансований механізм використання, охорони та відтворення водних ресурсів: забезпечити дієвий моніторинг вод згідно з міжнародними нормами; впроваджувати системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, підвищити технологічний рівень водокористування; провести реконструкцію та модернізацію систем водопостачання й водовідведення.

Використані інформаційні джерела:

1. Курепін В. М. *Формування стратегії розвитку екологічно безпечного сільського господарства в Україні // Перлини степового краю : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25-27 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 64–66. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8445>.*

2. Іваненко В. С., Курепін В. М. *Захист водних ресурсів та джерел водопостачання // Захист водних ресурсів – Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей з щорічного тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 22 березня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 9–13. URL <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11213>.*

3. Курепін В. М. *Вода, як цінність людського життя // Захист водних ресурсів – Глобальні виклики, загрози опустелювання територій,*

міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей з щорічного тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 22 березня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 13–16.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11214>.

Іваненко В. С. Природні умови та антропогенний вплив на екосистему озера Солонець-Тузли // Розвиток сучасної науки : матеріали студентської науково-пошукової онлайн конференції, м. Львів, 28 січня 2021р. Львів : Фаховий коледж інфокомунікацій НУ «Львівська Політехніка», 2021. С. 10–14. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8477>.

5. Кузьміна Т. М. Аналіз стану водних ресурсів в Миколаївській області // Academician Leo Berg – 140 years: Collection of Scientific Articles. Bendery, Moldova : Eco-TIRAS International Association of River Keepers, 2021. С. 389–394.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8877>.

6. Курепін В. М., Блащук В. В. Водопостачання для населення і раціональне використання водних ресурсів // Збереження планети – глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі – Earth Day, м. Миколаїв, 22 квітня 2022 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 5–9.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11311>.

7. Іваненко В. С. Прояви екологічного неблагополуччя у місті Миколаїв // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 78–81.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8147>.

8. Блащук В. В. Локальні екологічні проєкти у розвитку місцевого господарювання, як популяризація історико-культурної спадщини Миколаївської області // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 95–97.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9823>.